

ENERGETICKÝ REGULAČNÍ ÚŘAD

Masarykovo náměstí 5, 586 01 Jihlava

Sp. zn. OSS-06150/2019-ERU
Č. j.: 06150-16/2019-ERU

Jihlava 15. května 2020

R O Z H O D N U T Í

Energetický regulační úřad, se sídlem Masarykovo nám. 5, 586 01 Jihlava, jako správní úřad věcně příslušný podle § 17 odst. 7 písm. d) zákona č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), ve znění pozdějších předpisů, ve spojení s § 52 zákona č. 165/2012Sb., o podporovaných zdrojích energie a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, ve správním řízení vedeném pod spisovou značkou OSS-06150/2019-ERU, zahájeném společností OTE, a.s., se sídlem Sokolská 192/79, 186 00 Praha 8 – Karlín, IČO 26463318 (dále jen „navrhovatel“), zastoupenou advokátem JUDr. Martinem Klimplem, se sídlem U Prašné brány 1078/1, 110 00 Praha 1, ve věci sporu se společností E.ON Energie, a.s., se sídlem F. A. Gerstnera 2151/6, 370 49 České Budějovice, IČO 26078201 (dále jen „odpůrce“), zastoupenou advokátem Mgr. Davidem Vosolem, M.B.A., se sídlem Ovocný trh 1096/8, 110 00 Praha 1, podle ustanovení § 141 odst. 7 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále též „správní řád“),

rozhodl takto:

I. Návrh, že společnost E.ON Energie, a.s., se sídlem F. A. Gerstnera 2151/6, 370 49 České Budějovice, IČO 26078201, je povinna zaplatit společnosti OTE, a.s., se sídlem Sokolská 192/79, 186 00 Praha 8 – Karlín, IČO 26463318, částku 82 129 313,11 Kč s úrokem z prodlení ve výši 9 % z částky 82 129 313,11 Kč od 19. listopadu 2018 do zaplacení, a to vše do tří dnů od právní moci tohoto rozhodnutí, se zamítá.

II. Společnost OTE, a.s., se sídlem Sokolská 192/79, 186 00 Praha 8 – Karlín, IČO 26463318, je povinna zaplatit společnosti E.ON Energie, a.s., se sídlem F. A. Gerstnera 2151/6, 370 49 České Budějovice, IČO 26078201, náhradu nákladů správního řízení ve výši 4 719 Kč, a to do tří dnů od právní moci tohoto rozhodnutí k rukám Mgr. Davida Vosola, M.B.A., se sídlem Ovocný trh 1096/8, 110 00 Praha 1.

O d ů v o d n ě n í :

1. Skutkový stav

Spor mezi navrhovatelem a odpůrcem byl zahájen dne 7. prosince 2018 podáním žaloby k Okresnímu soudu v Českých Budějovicích. Podle žaloby žalobce (navrhovatel) požadoval, aby soud vydal rozsudek, že žalovaný (odpůrce) je povinen do tří dnů od právní moci rozsudku zaplatit žalobci (navrhovatelovi) 82 129 313,11 Kč s příslušenstvím z titulu vydání bezdůvodného obohacení. Současně žalobce (navrhovatel) požadoval náhradu nákladů řízení. Okresní soud vedl předmětný případ pod sp. zn. 36 C 154/2018. Dne 28. ledna 2019 vydal Okresní soud v Českých Budějovicích usnesení, č. j. 36 C 154/2018-68 (dále též „usnesení“), ve kterém řízení ve výroku *i.* zastavil a ve výroku *ii.* rozhodl o postoupení věci Energetickému

regulačnímu úřadu. Obsah příslušného soudního spisu sp. zn. č. j. 36 C 154/2018 se tímto stal součástí spisové dokumentace vedené Energetickým regulačním úřadem pod sp. zn. OSS-06150/2019-ERU.

Ve smyslu § 104 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, mj. platí, že právní účinky spojené s podáním žaloby zůstávají zachovány i po postoupení věci příslušnému orgánu. Podanou žalobou tak bylo zahájeno sporné správní řízení mezi navrhovatelem a odpůrcem u Energetického regulačního úřadu.

Energetický regulační úřad (dále též „ERÚ“) obdržel dne 28. května 2019 od Okresního soudu v Českých Budějovicích předmětné pravomocné usnesení. Na základě usnesení o postoupení věci ERÚ pokračuje v řízení mezi navrhovatelem a odpůrcem ve věci rozhodnutí sporu podle § 17 odst. 7 písm. d) zákona č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „energetický zákon“), ve spojení s § 52 zákona č. 165/2012Sb., o podporovaných zdrojích energie a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o POZE“), o zaplacení částky 82 129 313,11 Kč s příslušenstvím včetně náhrady nákladů řízení.

V rámci vyličení skutkových okolností navrhovatel v žalobě zejména uvedl, že je akciovou společností založenou státem za účelem realizace role operátora trhu s elektřinou a dalších činností podle energetického zákona, kdy od 1. ledna 2013 je předmětem jeho činnosti výplata podpory podle zákona o POZE, a odpůrce je obchodní korporací, která se účastní systému vyplácení podpory výroby elektřiny z podporovaných zdrojů energie na základě zákona o POZE, přičemž je povinně vykupující ve smyslu § 2 písm. q) zákona o POZE. Navrhovatel je povinen vyplácet podporu elektřiny z obnovitelných zdrojů podle zákona o POZE odpůrci cestou platby výkupní ceny, která se distribuuje prostřednictvím povinně vykupujícího (odpůrce) a slouží tak jako administrativní článek v distribuci podpory výrobců.

Poté, co odpůrce elektřinu vykoupí a výkupní cenu zaplatí výrobci, vznikne odpůrci oprávnění požadovat po navrhovateli úhradu rozdílu mezi výkupní cenou a hodinovou cenou; navrhovatel je tento rozdíl povinen odpůrci uhradit. V případě, kdy by hodinová cena byla vyšší než výkupní cena, vznikla by povinnost tento rozdíl uhradit. Navrhovatel hradí rozdíl mezi výkupní cenou a hodinovou cenou ze svého majetku, neboť je příjemcem dotace ze státního rozpočtu. Tyto prostředky jsou tedy majetkem navrhovatele a jsou účelově určeny k plnění zákonem stanovené povinnosti hradit povinně vykupujícímu (odpůrci) rozdíl mezi výkupní cenou a hodinovou cenou a cenu za jeho činnost. Právo na výplatu rozdílu odpůrce (jakožto povinně vykupujícího) vzniká zaplacením výkupní ceny za vykoupenou elektřinu výrobcí elektřiny z obnovitelných zdrojů, a to v rozsahu naměřených nebo vypočtených hodnot vyrobené elektřiny evidované operátorem trhu (navrhovatelem).

Odpůrce tedy ze svého majetku platí výrobcí výkupní cenu a takto vynaložené plnění v zákonném rozsahu v podobě rozdílu ceny uplatňuje po navrhovateli.

Předmětem sporu je tedy nárok navrhovatele na vrácení neoprávněně čerpané podpory elektřiny z obnovitelných zdrojů ze strany odpůrce. Odpůrce totiž uhradil domnělému výrobcí, společnosti ENVA s.r.o., se sídlem Školní 535, 683 52 Křenovice, IČO 25557718 (dále jen „společnost ENVA“) výkupní cenu elektřiny z obnovitelných zdrojů a po zaplacení této výkupní ceny se obrátil na navrhovatele a nárokoval si vyplacení rozdílu.

Navrhovatel vyplácel tento rozdíl ze svého majetku odpůrci v období od 1. ledna 2013 do 21. prosince 2018 (dále jen „rozhodné období“) na základě předložených dokladů předkládaných na měsíční bázi. Ty byly řádně uhrazeny.

Společnost ENVA se však systému vyplácení podpory účastnila neoprávněně. Dne 21. prosince 2010 jí sice byla vydána licence ze strany Energetického regulačního úřadu k podnikání v energetických odvětvích č. 111017903 na dobu 25 let v provozovně „FVE Křenovice“ umístěné v katastrálním území Křenovice u Slavkova, p. č. 1310/20, 1310/26, 1310/45 (dále jen „FVE Křenovice“) (dále jen „licence“). K vydání licence ale došlo v rozporu s právními předpisy, když nebyla FVE Křenovice vůbec způsobilá k provozu a již v době žádosti nebyla ohledně nabytí licence v dobré víře zejména pro zfalšování revizní zprávy.

Rozhodnutí o udělení licence proto bylo zrušeno rozhodnutím Krajského soudu v Brně, č. j. 62 A 109/2013-550, ze dne 3. prosince 2015, a to v řízení zahájeném žalobou Nejvyššího státního zástupce. Protože uvedený rozsudek Krajského soudu v Brně byl napaden kasační stížností, bylo ve věci dále rozsudkem Nejvyššího správního soudu dne 16. května 2016, č. j. 7 AS 331/2015-136, rozhodnuto o zamítnutí kasační stížnosti. Rovněž ústavní stížnost společnosti ENVA proti výše uvedeným rozsudkům byla nálezem Ústavního soudu ze dne 3. dubna 2018, sp. zn. ÚS 3189/16, částečně zamítnuta a částečně odmítnuta.

Bez vydání zákonné licence by nemohla být společnost ENVA příjemcem podpory v podobě výkupních cen hrazených odpůrcem z jeho majetku, odpůrce by nebyl povinen cenu hradit a nebyl by oprávněn žádat úhradu rozdílu mezi výkupní cenou a hodinovou cenou po navrhovateli a navrhovatel by nebyl povinen rozdíl uhradit ze svého majetku, přitom ale vyplácení výkupních cen proběhlo pouze v důsledku udělení licence společnosti ENVA v rozporu se zákonem, přičemž na stejném nepoctivém a nezákonném základu potom stála i výplata rozdílu odpůrci. Vyplacené rozdíly proto žádá navrhovatel po odpůrci zpět z titulu bezdůvodného obohacení v souladu s § 451 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, resp. § 2991 zákona č. 89/2019 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský zákoník“).

Navrhovatel přípisem ze dne 15. července 2019 sdělil ERÚ, že trvá na podané žalobě a plně odkazuje na její znění.

Odpůrce se ke správnímu řízení vedenému před ERÚ vyjádřil dne 25. července 2019. Odpůrce uvedl, že nárok navrhovatele uplatněným v žalobě neuznává, jelikož tvrzený nárok navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení nikdy nevznikl. Uvádí, že žaloba je nedůvodná, když z jejího obsahu jednoznačně vyplývá, že subjekt, který se dopustil tvrzeného bezdůvodného obohacení, je společnost ENVA. Žaloba tak postrádá jakýkoli hmotněprávní základ a správní orgán by tak měl předmětný spor zamítnout.

Odpůrce uvádí, že s navrhovatelem dne 15. ledna 2013 uzavřel v rámci pravidel uvedených v § 13 zákona o POZE smlouvu o zúčtování plateb za úhradu podpory výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie ve formě výkupních cen.

Odpůrce nezastává názor, že zneužitá státní podpora v rámci zákona o POZE ze strany společnosti ENVA má být vymáhána soukromoprávní cestou prostřednictvím žaloby na vydání bezdůvodného obohacení kopírováním řetězce vztahů financování této podpory (tj. stát má žalovat navrhovatele, navrhovatel má žalovat odpůrce a odpůrce má žalovat společnost ENVA).

Dále má odpůrce za to, že byl po celou dobu chráněn dobrou vírou ve vztahu k legálnosti výroby FVE Křenovice, presumpcí správnosti a zákonnosti pravomocného rozhodnutí ERÚ o udělení licence, stejně tak i ve správnost údajů v CS OTE. Odpůrce tak měl jednoznačně legitimní očekávání i dobrou víru ve vztahu k plnění přijatému od navrhovatele. Odpůrce dále zdůrazňuje, že vystupuje pouze v zákonném postavení povinně vykupujícího, který byl ze zákona povinen společnosti ENVA hradit výkupní ceny.

Odpůrce uvádí, že nárok uplatněný navrhovatelem není tvrzeným nárokem na vydání bezdůvodného obohacení, ale ve skutečnosti se jedná o nárok na vrácení neoprávněně čerpané podpory. Odpůrce tak má za to, že k zahájení takového řízení není navrhovatel aktivně věcně legitimován, odpůrce pasivně věcně legitimován (tím je společnost ENVA) a již vůbec nejsou splněny zákonné podmínky pro vedení sporného řízení mezi navrhovatelem a odpůrcem (a to jak v případě neoprávněně čerpané podpory, tak i v případě vydání bezdůvodného obohacení).

V rámci vyplácení podpory (která je institutem práva veřejného) podle zákona o POZE má odpůrce za to, že s ohledem na § 28 zákona o POZE je tím, kdo vynakládá veřejné prostředky na podporu podle zákona o POZE stát, nikoli navrhovatel, a už vůbec ne odpůrce. Navrhovatel zde vystupuje pouze jako administrátor, odpůrce je pak pouze platebním místem zúčtování podpory, nikoli ale jejím plátcem.

K námitce nedostatku aktivní a pasivní věcné legitimace uvádí, že povinnost k vrácení neoprávněně čerpané podpory má pouze výrobce (společnost ENVA), nikoli odpůrce. Neoprávněně vyplacená veřejná podpora tak, jak byla notifikována u Evropské komise rozhodnutími SA.35177 (2014/NN) ze dne 11. června 2014 a SA.40171 (2015/NN) ze dne 28. listopadu 2016, zakládá porušení primárního evropského práva a měla by i proto být primárně uplatňována vůči výrobcí přímo ze strany státu.

S ohledem na to odpůrce odkazuje též na rozsudek Soudního dvora ze dne 21. března 1991 ve věci Itálie v. Komise, C-303/88, který říká, že za situace, kdy podpora plyne přes několik subjektů až k finálnímu beneficiáři podpory, má být vymáhána zpátky od skutečných beneficiářů podpory, nikoli od subjektů, přes které podpora přechází (bod 57. rozsudku). Z toho odpůrce dovozuje, že stát by měl prostřednictvím Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových vymáhat podporu přímo po výrobcí.

Pasivní věcná legitimace by nebyla dána ani při tvrzeném bezdůvodném obohacení (dle odpůrce se však jedná o neoprávněně čerpanou státní podporu) když platí, že obohacenou osobou na úkor poskytovatele podpory je pouze a jenom daný výrobce, přičemž nic nebrání tomu, aby se poskytovatel podpory (stát) obracel na výrobce se svými nároky přímo. Toho si je dle odpůrce stát sám vědom, když v obdobných případech vede trestní řízení proti dalším domnělým výrobcům.

Z uvedeného vyplývá, že neoprávněným čerpáním podpory ze strany výrobce došlo k úbytku na majetku státu (nikoli navrhovatele), který poskytl dotaci na úhradu nákladů spojených s podporou elektřiny z obnovitelných zdrojů. Tím, kdo se na úkor státu obohatil je pak pouze a jediné výrobce, tj. společnost ENVA.

Odpůrce uvádí, že na jeho straně nedošlo v souvislosti s plněním navrhovatele k žádnému obohacení. Odpůrci vzniklo právo účtovat navrhovateli rozdíl mezi výkupní cenou a hodinovou cenou podle § 13 odst. 2 zákona o POZE zaplacením výkupní ceny výrobcí z obnovitelných zdrojů, přičemž vycházel z hodnot evidovaných navrhovatelem, kdy měl legitimní očekávání a dobrou víru ve vztahu k plnění přijatého od navrhovatele. Jeho majetek se tak nezvětšil, pouze přijal to, co již předtím zaplatil, když tato povinnost mu byla přikázána zákonem (je tedy pouhým platebním místem). Odpůrce tak uvádí, že není obohaceným a není tak naplněn jeden ze základních předpokladů vydání bezdůvodného obohacení.

Odpůrce nepovažuje ani navrhovatele za ochuzeného, neboť toto plnění poskytl ze spravedlivého důvodu odpůrci, čímž plnil svoji zákonnou povinnost. Navrhovatel tedy není ochuzeným (ve vztahu k odpůrci) a není tak splněn další předpoklad vzniku povinnosti k vydání bezdůvodného obohacení.

Závěrem odpůrce uvádí, že jako dobrověrný příjemce by tak jako tak nemusel finanční prostředky vracet, neboť není možno v majetkových poměrech obohaceného založit majetkovou újmu, byl-li s dobrou vírou. Nelze-li v okamžiku uplatnění práva vyhodnotit v majetkových poměrech příjemce žádné obohacení, není s ohledem na dobrou víru povinen k poskytnutí peněžní náhrady. Přijetím plnění od navrhovatele se majetek odpůrce nikterak nezvětšil, neboť odpůrce obdržel pouze to, co již dříve na základě zákonem uložené povinnosti vydal ze svého majetku. Odpůrce tak má za to, že v jeho případě byly naplněny předpoklady § 3000 občanského zákoníku.

Odpůrce v řízení kromě námítky aktivní a pasivní věcné legitimace vznesl též námitku promlčení, a to za období ode dne 1. ledna 2013 do dne 31. prosince 2013.

Odpůrce tak na základě výše uvedeného navrhuje návrh v celém rozsahu zamítnout a dále považuje po navrhovateli zaplatit náhradu nákladů řízení.

Dne 3. září 2019 bylo ERÚ doručeno vyjádření k replice odpůrce. Navrhovatel zde k replice uvádí, že u bezdůvodných obohacení nejde jen o zvětšení majetku, ale také o to, že se majetek obohaceného nezmenší, což se stalo právě v předmětném případě, když navrhovatel doplnil majetek odpůrce.

Navrhovatel dále uvádí, že licence společnosti ENVA nemohla být zákonným podkladem pro čerpání podpory, neboť byla opatřena nezákonným postupem, tudíž veškeré dosavadní plnění na základě tohoto právního titulu bylo nezákonné.

K otázce ohledně neoprávněně čerpaných finančních prostředků dále uvádí, že se jedná o soukromoprávní vztah bezdůvodného obohacení, kdy vznik tohoto bezdůvodného obohacení spočívá v neoprávněném čerpání podpory z obnovitelných zdrojů. Nesouzní tak s argumentem odpůrce, že by se mělo jednat o neoprávněně čerpanou podporu ve smyslu § 51 zákona o POZE. V dalším navrhovatel odkazuje na podanou žalobu.

Energetický regulační úřad přípisem č. j. 06150-9/2019-ERU ze dne 13. listopadu 2019 poskytl oběma stranám sporu možnost vyjádřit se k podkladům pro vydání rozhodnutí ve věci.

Oba účastníci řízení využili možnosti nahlédnout do spisu před vydáním rozhodnutí ve věci, a to konkrétně dne 14. listopadu 2019 ze strany navrhovatele a dne 26. listopadu 2019 ze strany odpůrce, resp. jejich právních zástupců.

Navrhovatel se k podkladům rozhodnutí vyjádřil dne 28. listopadu 2019. Navrhovatel zaslal podrobné vyčíslení nárokové částky a uvedl, že podklady, které jsou součástí spisu, považuje za dostatečné pro vydání rozhodnutí ve věci. Navrhovatel dále plně odkazuje na svá předchozí vyjádření.

Odpůrce své závěrečné vyjádření zaslal ERÚ dne 18. prosince 2019. Odpůrce zejména zopakoval svoje předchozí vyjádření, tj. že se nejedná o bezdůvodné obohacení, že navrhovatel není aktivně věcně legitimován, odpůrce není pasivně věcně legitimován, a i kdyby se jednalo o bezdůvodné obohacení, nejsou naplněny podmínky jeho aplikace. Odpůrce tak navrhuje návrh zamítnout.

Závěrem odpůrce vznáší námitku systémové podjatosti ERÚ, resp. jakékoliv úřední osoby, která spor rozhoduje. Tuto námitku odpůrce odůvodňuje schůzkami (v letech 2015-2017) pracovní skupiny zabývající se vrácením a vymáháním podpory z obnovitelných zdrojů složené ze zástupců Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, Ministerstva financí ČR, Ministerstva průmyslu a obchodu ČR, OTE, a.s. (navrhovatele) a právě ERÚ. Pracovní skupina se věnovala mj. i otázce aktivní věcné legitimace pro vymáhání neoprávněně čerpané podpory.

2. Námitka systémové podjatosti

Ponejprv je třeba zabývat se námitkou odpůrce o systémové podjatosti, resp. podjatosti jakékoli úřední osoby, vznesenou odpůrcem.

Ustanovení § 14 odst. 1 správního řádu říká, že *každá osoba bezprostředně se podílející na výkonu pravomoci správního orgánu (dále jen "úřední osoba"), o níž lze důvodně předpokládat, že má s ohledem na svůj poměr k věci, k účastníkům řízení nebo jejich zástupcům takový zájem na výsledku řízení, pro nějž lze pochybovat o její nepodjatosti, je vyloučena ze všech úkonů v řízení, při jejichž provádění by mohla výsledek řízení ovlivnit.*

Ustanovení § 14 odst. 2 správního řádu říká, že *úřední osoba není vyloučena podle odstavce 1, pokud je pochybnost o její nepodjatosti vyvolána jejím služebním poměrem nebo pracovněprávním nebo jiným obdobným vztahem ke státu nebo k územnímu samosprávnému celku.*

Systémovou podjatostí se obecně rozumí stav, kdy lze důvodně pochybovat o nestranném rozhodování oprávněných úředních osob v důsledku jejich zaměstnaneckého či služebního poměru k subjektu veřejné správy, v němž tyto osoby působí.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 7. 2019, č. j. 9 As 70/2019-34, říká, že není potřeba se takovou námitkou systémové podjatosti zabývat, musí ale být zmíněna v odůvodnění konečného rozhodnutí. Účastníkovi řízení totiž přirozeně zůstává zachováno právo námitku podjatosti rozhodujících úředních osob uplatnit i v rámci opravných prostředků proti meritornímu rozhodnutí.

Správní řád konstruuje v citovaném ustanovení § 14 odst. 2 procesní fikci, která stanoví, že úřední osoba není vyloučena, pokud je pochybnost o její nepodjatosti vyvolána jejím služebním poměrem nebo pracovněprávním nebo jiným obdobným vztahem ke státu nebo k územnímu samosprávnému celku. K vyloučení oprávněné úřední osoby tak jen pracovněprávní poměr nestačí, pokud k němu nepřistoupí další závažné skutečnosti. Žádné takové skutečnosti však odpůrce vůči oprávněné úřední osobě řízení neuvedl, ze kterých by podjatost oprávněné úřední osoby vyplývala.

Neadresnost námitky odpůrce o systémové podjatosti ERÚ vznesené v řízení tak nejen nezakládá povinnost jejího formalizovaného vyřízení a námitka proto byla posouzena v rozhodnutí ve věci jako běžná námitka účastníka řízení.

3. Posouzení věcné příslušnosti

Obecně je předmětem řízení uplatněný nárok, který je vymezen petitem a základem, který tvoří právně relevantní skutečnosti, na nichž určitý subjekt svůj nárok zakládá.

Předmětem tohoto řízení je uplatněný nárok zformulovaný v petitu, kterým se navrhovatel domáhá rozhodnutí Energetického regulačního úřadu o tom, odpůrce je povinen zaplatit navrhovateli částku 82 129 313,11 Kč s úrokem z prodlení ve výši 9 % z částky 82 129 313,11 Kč od 19. listopadu 2018 do zaplacení.

Podle § 17 odst. 7 písm. d) energetického zákona mimo jiné platí, že Energetický regulační úřad rozhoduje spory týkající se podpory výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů. Podle § 52 odst. 1 a 2 zákona o POZE rozhoduje Energetický regulační úřad spory týkající se podpory elektřiny z obnovitelných zdrojů, elektřiny z druhotných zdrojů nebo elektřiny z vysokoúčinné kombinované výroby elektřiny a tepla a podpory tepla a spory, jejichž předmětem je plnění peněžité povinnosti uložené tímto zákonem nebo sjednané na základě tohoto zákona, nebo povinnosti vrácení neoprávněně čerpané podpory podle § 51 zákona o POZE.

V souvislosti s věcnou působností ERÚ poukazuje na usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 15. ledna 2019, č. j. Konf 45/2017-14, dle kterého platí že „pravomoc Energetického regulačního úřadu rozhodovat spory, jejichž předmětem je splnění peněžité povinnosti uložené zákonem č. 165/2012 Sb., o podporovaných zdrojích energie, nebo sjednané na základě tohoto zákona (§ 52 odst. 2 citovaného zákona), není omezena jen na případy, kdy jedna ze smluvních stran splnění této povinnosti odmítá, ale dopadá na všechny spory, kde je rozporována povinnost k peněžitému plnění z titulu smluvního ustanovení sjednaného na základě zákona č. 165/2012 Sb.“

Navrhovatel je držitelem licence na činnost operátora trhu. Činnost operátora trhu je zařazena pod předmět podnikání v energetických odvětvích podléhající procesu schválení, resp. ingerence státu [§ 4 odst. 1 písm. b) energetického zákona]. Licence na činnost operátora trhu je vydána jako výlučná po celé území České republiky [§ 4 odst. 2 písm. c) energetického zákona], a to na dobu neurčitou. Náklady na podporu elektřiny a provozní podporu tepla jsou hrazeny právě prostřednictvím operátora trhu (§ 28 odst. 1 zákona o POZE).

Odpůrce je naproti tomu držitelem licence na obchod s elektřinou č. 140404390. Vedle toho má postavení povinně vykupujícího, tedy subjektu určeného zákonem, který vykupuje elektřinu od výrobce z obnovitelného zdroje vyrobenou ve výrobně elektřiny na vymezeném území [§ 2 písm. q) zákona o POZE]. Povinně vykupující (odpůrce) je povinen vykupovat elektřinu z obnovitelných zdrojů, na kterou se vztahuje podpora elektřiny, vyrobenou ve výrobně elektřiny nacházející se na jeho vymezeném území za stanovených podmínek (§ 10 odst. 2 téhož zákona). Povinně vykupující účtuje operátorovi trhu rozdíl mezi výkupní cenou a hodinovou cenou a cenu za svoji činnost podle množství povinně vykupované elektřiny z jednotlivých druhů obnovitelných zdrojů evidovaných operátorem trhu podle § 10 odst. 3 zákona o POZE a operátor trhu je povinen hradit rozdíl mezi výkupní cenou a hodinovou cenou a cenu za činnost povinně vykupujícího. Podstatné je, že všechna práva a povinnosti upravil a stanovil zákon o POZE a povinně vykupující neměl možnost jednat jinak, než zákonem určeným způsobem.

Mezi účastníky řízení byl *ex lege* založen právní vztah, jehož předmětem byla povinnost navrhovatele hradit rozdíl mezi výkupní cenou a hodinovou cenou a cenu za činnost povinně vykupujícího. Operátor trhu (navrhovatel) a povinně vykupující (odpůrce) za tím účelem dokonce dne 15. ledna 2013 mezi sebou uzavřeli smlouvu o zúčtování plateb za úhradu podpory výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie ve formě výkupních cen. Tímto úkonem účastníci smlouvy potvrdili závazky vyplývající ze zákona a sjednali související práva a povinnosti.

Navrhovatel se po odpůrci jakožto povinně vykupujícím domáhá vrácení zaplacené částky v podobě vyúčtování rozdílu výkupních cen v období od 1. ledna 2013 do 21. prosince 2018. Podle obsahu návrhu se jedná o podporu, kterou za vyrobenou elektřinu jako konečný příjemce obdržela ENVA. Odpůrce odmítá navrhovateli požadované plnění zaplatit. Jedná se tedy o spor, který se týká výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů ve smyslu § 17 odst. 7 písm. d) energetického zákona ve spojení s § 52 zákona o POZE, a je tak dle výše uvedeného dána pravomoc ERÚ ve věci rozhodnout.

4. Aktivní a pasivní legitimace

Dále je třeba identifikovat účastníky závazků z bezdůvodného obohacení, tj. určit věcnou legitimaci účastníků řízení, neboť se jedná o nutnou podmínku úspěšného uplatnění nároku na vydání bezdůvodného obohacení z tvrzeného majetkového prospěchu nabytého bez tomu odpovídajícího právního důvodu.

Věcná legitimace označuje soulad mezi tím, jak práva povinnosti účastníků řízení popisuje žalobce, a tím, jaká podle hmotného práva skutečně jsou. V závislosti na tom, zda se jedná o věcnou legitimaci žalobce či žalovaného, hovoříme o věcné legitimaci aktivní, resp. pasivní. Tvrdí-li žalobce, že má právo na vydání bezdůvodného obohacení, je aktivně věcně legitimován, pakliže lze na základě prokázaného skutkového stavu dovodit, že se na jeho úkor kdosi bezdůvodně obohatil. Jestliže žalobce předstírá, že osobou, jíž se sporného majetkového prospěchu dostalo, je právě žalovaný, přičemž dle hmotného práva odpůrce taková povinnost vskutku tíží, hovoříme o jeho pasivní věcné legitimaci.

Existence věcné legitimace na obou stranách sporu představuje předpoklad vyhovění návrhu, absence aktivní nebo pasivní věcné legitimace naopak vede k zamítnutí návrhu. Má-li žalobce na základě skutkových tvrzení, jež byla v řízení doložena, právo na vydání bezdůvodného obohacení, leč vůči někomu jinému než žalovanému, musí být návrh zamítnut pro nedostatek pasivní věcné legitimace. Je-li žalovaný povinen vydat nabytý majetkový prospěch, avšak komusi jinému než žalobci, bude návrh zamítnut pro nedostatek aktivní věcné legitimace. Pokud je žalobce v konkrétním sporu aktivně věcně legitimován a žalovaný pasivně věcně legitimován, značí to, že podle hmotného práva závazek z bezdůvodného obohacení existuje právě mezi těmito dvěma subjekty, pročež může být návrhu vyhověno (ELIÁŠ, J., BRIM, L., ADAMOVIČ, H. *Bezodůvodné obohacení*. Praha: Wolter Kluwer ČR, a.s., 2016, str. 81).

Shodně též v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 22. června 2004, sp. zn. 33 Odo 216/2004, který říká, že „*věcnou legitimací je stav vyplývající z hmotného práva, podle kterého je účastník řízení nositelem konkrétního práva nebo povinnosti, o němž se v řízení jedná. Nedostatek věcné legitimace znamená, že subjekt, jenž o sobě tvrdí, že je nositelem určitého hmotněprávního oprávnění, nebo subjekt, o němž žalobce tvrdí, že je nositelem určité hmotněprávní povinnosti, ve skutečnosti nositelem takové oprávnění či povinnosti, o které v řízení jde, není.*“

S ohledem na jednotlivá vyjádření účastníků řízení a podstatné skutečnosti je zřejmé, že tito mají k otázce věcné legitimace kontradiktorní právní názor. Navrhovatel je přesvědčen, že je aktivně legitimován, tedy je podle hmotného práva nositelem tvrzeného subjektivního práva z titulu bezdůvodného obohacení, a odpůrce je pasivně legitimován, tudíž je subjektem tvrzené povinnosti vydat, oč se obohatil. Odpůrce *per contra* popírá existenci jak aktivní, tak pasivní věcné legitimace.

Jelikož navrhovatel vymezil spor uplatněním nároku na vydání bezdůvodného obohacení, je nezbytné vyjít v otázce věcné legitimace ze zákonné definice bezdůvodného obohacení a závazků vyplývajících z tohoto právního vztahu.

Bezodůvodné obohacení je upraveno v § 2991 a násl. občanského zákoníku, resp. v § 451 zákona č. 40/1964, občanský zákoník, konkrétně v části rozhodného období ode dne 1. ledna 2013 do 31. prosince 2013, tj. do data účinnosti občanského zákoníku, a to na základě ustanovení § 3028 odst. 3 občanského zákoníku (které tvoří negativní výjimku vůči ustanovení § 3028 odst. 1 občanského zákoníku) dle kterého platí *není-li dále stanoveno jinak, řídí se jiné právní poměry vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé, včetně práv a povinností z porušení smluv uzavřených přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, dosavadními právními předpisy. To nebrání ujednání stran, že se tato jejich práva a povinnosti budou řídit tímto zákonem ode dne nabytí jeho účinnosti.*

Citované ustanovení občanského zákoníku je vyjádřením principu plné retroaktivity, a jelikož nedošlo k jinému ujednání stran, je nezbytné aplikovat jak úpravu zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, neboť právní vztah, ze kterého je dovozováno tvrzené bezodůvodné

obohacení, vznikl právě za účinnosti tohoto zákona, tak úpravu občanského zákoníku, jelikož jednotlivá plnění počínaje 1. lednem 2014 je třeba posoudit dle výše citovaného přechodného ustanovení podle nové právní úpravy, a to odděleně od plnění poskytnutých odpůrci za období ode dne 1. ledna 2013 do 31. prosince 2013.

Ustanovení § 2991 odst. 1 a 2 občanského zákoníku říkají, že *kdo se na úkor jiného bez spravedlivého důvodu obohatí, musí ochuzenému vydat, oč se obohatil. Bezdůvodně se obohatí zvláště ten, kdo získá majetkový prospěch plněním bez právního důvodu, plněním z právního důvodu, který odpadl, protiprávním užitím cizí hodnoty nebo tím, že za něho bylo plněno, co měl po právu plnit sám.*

Obdobnou úpravu obsahuje též § 451 odst. 1 a 2 zákona č. 40/1964, občanský zákoník, konkrétně *kdo se na úkor jiného bezdůvodně obohatí, musí obohacení vydat. Bezdůvodným obohacením je majetkový prospěch získaný plněním bez právního důvodu, plněním z neplatného právního úkonu nebo plněním z právního důvodu, který odpadl, jakož i majetkový prospěch získaný z nepoctivých zdrojů.*

Závěry ve vztahu k věcné legitimaci uplatněné v souvislosti s ustanovením § 451 odst. 1 a 2 zákona č. 40/1964, občanský zákoník, lze aplikovat i na úpravu obsaženou v § 2991 odst. 1 a 2 občanského zákoníku, neboť relevantní úprava bezdůvodného obohacení je v obou právních úpravách v hlavních principech shodná.

K těmto ustanovením se vztahuje početná soudní judikatura. Lze odkázat např. na náleží Ústavního soudu České republiky ze dne 6. září 2016, sp. zn. III. ÚS 3822/15, který říká, že *„předpokladem vzniku právního vztahu z bezdůvodného obohacení je získání majetkové hodnoty jedním subjektem na úkor jiného, v jehož majetkových poměrech se tato změna projevila negativně. Proto je aktivně legitimovaným subjektem k uplatnění práva na vydání bezdůvodného obohacení ten, na jehož úkor bylo bezdůvodné obohacení získáno, tedy subjekt, v jehož majetkové sféře došlo ke zmenšení majetkových hodnot; pasivně legitimován je ten, jehož majetek se na úkor druhého neoprávněně zvětšil nebo u koho nedošlo ke zmenšení majetku, ač k tomu mělo v souladu s právem dojít.“*

Rovněž lze odkázat na závěry vyplývající z usnesení Nejvyššího správního soudu, NS 33 Cdo 764/2013, ze dne 21. srpna 2014, dle kterého *„bezdůvodné obohacení je chápáno jako závazek (...), jehož obsahem je povinnost toho, kdo se obohatil, vydat to, oč se obohatil, a jí korespondující právo toho, na jehož úkor k obohacení došlo, požadovat vydání předmětu bezdůvodného obohacení... Aktivní věcná legitimace k uplatnění práva na vydání bezdůvodného obohacení (...) svědčí subjektu, na jehož úkor bylo bezdůvodné obohacení získáno. Pasivní věcná legitimace k vydání bezdůvodného obohacení (...) stihá toho, komu se plnění dostalo do majetkové hodnoty, což se v jeho majetku projevilo buď zvýšením aktiv, nebo snížením pasiv, případně tím, že se jeho majetkový stav nezmenšil, ač by se tak za běžných okolností stalo.“*

Z výše uvedeného je zřejmé, že je nezbytné důsledně zkoumat, zda na jedné straně došlo ke zvýšení majetkové hodnoty na straně odpůrce, a zda na druhé straně v této souvislosti došlo naopak k úbytku majetkové hodnoty na straně navrhovatele. Pouze mezi takovými osobami vzniká právní vztah z bezdůvodného obohacení. Mezi navrhovatelem a odpůrcem by přitom musel existovat právní vztah vyplývající z hmotného práva, když musela existovat přímá vazba mezi zvýšením majetkové hodnoty odpůrce a snížením majetkové hodnoty navrhovatele. Zákon takto vyžaduje existenci tzv. příčinné souvislosti mezi bezdůvodným obohacením obohaceneho a majetkovou újmou ochuzeneho a vzájemného poměru příčiny a následku.

Existence této podmínky úzce souvisí s věcnou legitimací stran bezdůvodného obohacení, protože se nelze s úspěchem dovolávat majetkového prospěchu po osobě,

jejíž majetkové poměry se v důsledku obdržení plnění nikterak nezvětšily, nebo nezmenšily, ač měly. V tomto případě je třeba důsledně zohlednit, že odpůrce konal výhradně způsobem určeným § 10 odst. 2 zákona o POZE a vykupoval vyrobenou elektřinu, na kterou se vztahovala podpora. Finanční prostředky na výkup elektřiny vynakládal ze svého majetku a následně od odpůrce vynaložené prostředky získal zpět (viz důvody navrhovatele popsané na str. 2 odst. 5 rozhodnutí). Navrhovatel přitom současně tvrdí, že požaduje zpět finanční prostředky, které byly vyplaceny jako neoprávněně čerpaná podpora. Je přitom zjevné, že podpora za vyrobenou elektřinu byla vyplácena výhradně výrobcí, nikoli osobě odpůrce.

Z právní úpravy podle § 451 odst. 1 a 2 zákona č. 40/1964, občanský zákoník (shodně též podle § 2991 odst. 1 a 2 občanského zákoníku), vyplývá, že základním předpokladem vzniku právního vztahu z bezdůvodného obohacení je neoprávněně získání majetkových hodnot jedním subjektem, a to na úkor jiného, v jehož majetkových poměrech se tato změna projevila negativně. Újma jednoho je v podstatě důsledkem obohacení jiného.

Z výše uvedeného tedy lze dovozovat, že mezi účastníky právního vztahu z titulu bezdůvodného obohacení musí existovat přímý vztah, když získání majetkové hodnoty se musí bezprostředně negativně projevit v majetkových poměrech navrhovatele, a *vice versa* se majetek odpůrce na úkor navrhovatele v této souvislosti musí neoprávněně zvětšit nebo nedojít k jeho zmenšení, ač k tomu dojít mělo.

Předpoklady vzniku právního vztahu z titulu bezdůvodného obohacení prokazuje v soudním řízení ten, kdo se vydání bezdůvodného obohacení domáhá. V řízení proto musí navrhovatel prokázat, že jeho majetkové hodnoty neoprávněně a bezprostředně získal odpůrce. Pokud navrhovatel tyto základní skutečnosti pro vznik bezdůvodného obohacení neprokáže, nemůže být v řízení úspěšný, protože v řízení nebyl prokázán přesun majetkových hodnot ochuzeného (navrhovatele) do majetkové sféry obohaceného (odpůrce).

4.1. Věcná legitimace účastníků řízení

Navrhovatel dovozuje aktivní věcnou legitimaci z důvodu, že je akciovou společností založenou státem k realizaci role operátora trhu s elektřinou a dalším činností podle energetického zákona, jejíž akcie zní na jméno a jediným akcionářem je Česká republika. Navrhovatel byl založen Českou republikou – Ministerstvem průmyslu a obchodu a byl zapsán do obchodní rejstříku dne 2. července 2001. Navrhovatel odkazuje na ustanovení § 28 zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů, kdy došlo ze strany státu k založení akciové společnosti, do které stát vložil majetek formou vkladu a stal se tak jediným akcionářem navrhovatele. Navrhovatel jakožto akciová společnost je od svého akcionáře majetkově oddělen a jediný akcionář (Česká republika) tak přestal být vlastníkem vkladu. Navrhovatel tak vlastní všechny hodnoty a prostředky, které do něj byly vneseny, tj. nabyl vlastnické právo ke vkladu a stává se tak vlastníkem majetku nabytého vlastní činností či z vlastních zdrojů.

Z výše uvedeného lze dovozovat skutečnost, že odpůrce disponuje vlastními finančními prostředky pro plnění povinností uložených zákonem o POZE.

Ode dne 1. ledna 2013 je předmětem činnosti odpůrce výplata podpory ve formě výkupní ceny podle § 10 zákona o POZE.

Navrhovatel akcentuje, že je aktivně věcně legitimován k vymáhání neoprávněně vyplacené podpory, neboť peněžité plnění, která obdržel odpůrce a společnost ENVA, byla vynaložena právě z majetku navrhovatele, přitom na poskytnuté plnění neměl odpůrce ani společnost ENVA právní nárok, resp. plnění byla poskytnuta z důvodu licence, k jejíž udělení nemělo vůbec dojít.

Navrhovatel dovozuje pasivní legitimaci odpůrce z toho, že společnost ENVA byla příjemcem podpory v podobě výkupní ceny hrazené odpůrcem z jeho majetku, přičemž licence společnosti ENVA byla zrušena; odpůrce tak nebyl povinen cenu hradit a nebyl oprávněn žádat úhradu rozdílu mezi výkupní cenou a hodinovou cenou po navrhovateli; navrhovatel tak nebyl povinen rozdíl uhradit ze svého majetku. Vyplacení výkupních cen tak proběhlo pouze v důsledku udělení licence společnosti ENVA v rozporu se zákonem, přičemž na stejném nepoctivém a nezákonném základu potom stála i výplata rozdílu odpůrci.

Odpůrce toto zásadně rozporuje, když uvádí, že jediným potenciálně aktivně legitimovaným je v daném případě Česká republika, a to zřejmě prostřednictvím Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových. Tímto způsobem odpůrce popírá aktivní věcnou legitimaci navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení.

Odpůrce předně uvádí, že nárok uplatněný navrhovatelem není tvrzeným nárokem na vydání bezdůvodného obohacení, ale ve skutečnosti se jedná o nárok na vrácení neoprávněně čerpané podpory. Odpůrce tak má za to, že k zahájení takového řízení není navrhovatel aktivně věcně legitimován a nejsou splněny zákonné podmínky pro vedení sporného řízení mezi navrhovatelem a odpůrcem (a to jak v případě neoprávněně čerpané podpory, tak i v případě vydání bezdůvodného obohacení).

K pasivní věcné legitimaci odpůrce uvádí, že povinnost k vrácení neoprávněně čerpané podpory má pouze výrobce (společnost ENVA), nikoli odpůrce. Odpůrce uvádí, že na jeho straně nedošlo v souvislosti s plněním navrhovatele k žádnému obohacení. Odpůrci vzniklo právo účtovat navrhovateli podle § 13 odst. 2 zákona o POZE zaplacením výkupní ceny výrobcí z obnovitelných zdrojů. Odpůrce nepovažuje ani navrhovatele za ochuzeného, neboť toto plnění poskytl ze spravedlivého důvodu odpůrci, čímž plnil svoji zákonnou povinnost.

K námitce nedostatku aktivní věcné legitimace odpůrce uvádí, že povinnost k vymáhání neoprávněně čerpané podpory má pouze stát na základě rozhodnutí Evropské komise SA.35177 (2014/NN) ze dne 11. června 2014 a SA.40171 (2015/NN) ze dne 28. listopadu 2016.

K tomuto je třeba doplnit, že jak navrhovatel, tak odpůrce odkazují v řízení na třetí subjekt – společnost ENVA. Společnosti ENVA byla udělena licence k podnikání v energetických odvětvích č. 111017903. Licence jí byla pravomocně ke dni 9. prosince 2015 rozhodnutím Krajského soudu v Brně, č. j. 62 A 109/2013-550, ze dne 3. prosince 2015, zrušena. Protože uvedený rozsudek Krajského soudu v Brně byl napaden kasační stížností, bylo ve věci dále rozsudkem Nejvyššího správního soudu 16. května 2016, č. j. 7 AS 331/2015-136, rozhodnuto tak, že byla kasační stížnost zamítnuta. Rovněž ústavní stížnost společnosti ENVA proti výše uvedeným rozsudkům byla nálezem Ústavního soudu dne 3. dubna 2018, sp. zn. US 3189/16, částečně zamítnuta a částečně odmítnuta.

Otázka zrušení licence na výrobu elektřiny není skutečnost, která by měla přímý právní význam pro posouzení věcné legitimace stran sporu o vydání bezdůvodného obohacení. Zrušení licence má právní význam pro posouzení legálnosti čerpání podpory v minulosti, ale až za situace úspěšného vyřešení otázky věcné legitimace účastníků řízení. Pro posouzení věcné legitimace je přitom podstatné posouzení existence hmotně právního vztahu mezi navrhovatelem a odpůrcem, ze kterého vy vyplývala povinnost bezdůvodné obohacení vrátit ochuzenému.

Je skutečností, že výrobce (společnost ENVA) byla jako držitel licence a provozovatel fotovoltaické elektrárny FVE Křenovice v rozhodném období příjemce podpory za vyrobenou elektřinu v rozsahu požadovaném po odpůrci, tj. 82 129 313,11 Kč. Finanční prostředky ze systému podpory výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie se na konec dostaly do dispozice výrobce, který finanční prostředky požadované po odpůrci obdržel za vyrobenou

elektřinu. Z této skutečnosti současně vyplývá jiná skutečnost, že odpůrce požadované prostředky za vyrobenou elektřinu poskytoval společnosti ENVA. Následně mu byly vynaložené náklady kompenzovány právě navrhovatelem.

V řízení je však třeba posuzovat vznesený nárok navrhovatele vůči odpůrci, zda dle § 451 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, resp. § 2991 občanského zákoníku, došlo ze strany odpůrce k bezdůvodnému obohacení.

Ze zjištěného stavu věci vyplynulo, že o požadovanou finanční částku se majetek odpůrce bezdůvodně nezvýšil, protože zákonem předpokládaným způsobem tyto finanční prostředky v podobě podpory čerpala společnost ENVA a odpůrci byly náklady s tímto spojené vykompenzovány navrhovatelem. Odpůrce neměl možnost jednat jinak, protože zákon odpůrci určoval povinnost prostřednictvím § 10 zákona o POZE elektřinu vykupovat. Odpůrce tímto způsobem nejednal o své vůli; jednání vykupovat elektřinu od společnosti ENVA mu bylo vnuceno zákonem.

Tento subjekt (společnost ENVA) nebyl navrhovatelem označený jako osoba povinná vydat bezdůvodné obohacení, které by mohlo představovat neoprávněně čerpanou podporu za vyrobenou elektřinu ve výši 82 129 313,11 Kč. Je přitom evidentní, že právě legálnost čerpání podpory společností ENVA je skutečnou příčinou tohoto sporu. Majetkové hodnoty v podobě podpory čerpala společnost ENVA, ostatně navrhovatel vyčíslil svůj požadavek přesně ve výši této čerpané podpory, tj. ve výši 82 129 313,11 Kč. Ze zjištěného stavu věci přitom současně vyplývá, že navrhovatel nebyl osobou, která tyto majetkové hodnoty vyplatila výrobcí za vyrobenou elektřinu. Opět zde absentuje prvek bezprostřednosti mezi ochuzením a obohacením.

Z právní úpravy financování systému podpory podle zákona o POZE vyplývá, že odpůrce nikdy nebyl osobou, která by požadované prostředky obdržela do své dispozice jako plnění za vyrobenou elektřinu, jak prezentuje navrhovatel. Odpůrce obdržel tyto finanční prostředky jako kompenzaci nákladů, které měl s plněním povinnosti výkupu podle § 10 zákona o POZE. Odpůrce po dokončení všech úkonů podle zákona o POZE spojených s podporou elektřiny formou výkupních cen zůstal majetkově neutrální.

Naopak to byla společnost ENVA, která obdržela požadované finanční prostředky, přičemž tato skutečnost způsobuje nemožnost prokázání skutečnosti, že to byla právě osoba odpůrce, jejíž majetkové hodnoty se zvýšily o částku 82 129 313,11 Kč.

Pokud navrhovatel tvrdí, že obohacení odpůrce spočívalo v tom, že se jeho majetkové hodnoty nezmenšily, byť měly, nelze s takovým názorem v podmínkách nastavených zákonem o POZE souhlasit. Odpůrci zákon ukládal povinnost vyrobenou elektřinu vykupovat. Odpůrce neměl žádnou možnost volního jednání a nemohl jednat jiným způsobem, než způsobem určeným § 10 zákona o POZE. Odpůrce neměl možnost volby neplnit povinnost výkupu a jednat odlišně. Byl to ostatně navrhovatel, který výrobce elektřiny registroval, registroval formu podpory a evidoval množství vyrobené elektřiny podle § 8 a § 11a zákona o POZE.

V době, kdy byla společnost ENVA výrobcem a držitelem licence, zákon o POZE určil, že podpora za vyrobenou elektřinu bude vyplácena odpůrcem a odpůrce neměl možnost jednat jinak, než odpovídající podporu výrobcí za vyrobenou elektřinu postupem podle § 10 a § 11 zákona o POZE vyplácet.

Odpůrce jakožto povinně vykupující následně poskytoval v případě zvolení formy podpory prostřednictvím výkupních cen podporu výrobcům elektřiny (zde společnost ENVA) postupem podle ustanovení § 10 odst. 2 zákona o POZE.

Mezi povinně vykupujícím (odpůrcem) a výrobcem (společnost ENVA) existoval právní vztah na základě zákona, dle kterého výrobce elektřiny dodával elektřinu povinně vykupujícímu, a tento měl povinnost elektřinu vykupovat a hradit výkupní cenu. Povinně vykupující pak na základě ustanovení § 10 a násl. zákona o POZE účtoval operátorovi trhu (navrhovatel) rozdíl mezi výkupní cenou a hodinovou cenou. Operátor trhu (navrhovatel) byl povinen hradit rozdíl mezi výkupní cenou a hodinovou cenou a cenu za činnost povinně vykupujícího. Výsledkem těchto postupů bylo uhrazení nákladů odpůrci, které vynaložil s plněním zákonné povinnosti vykupovat elektřinu od výrobců.

Právo na výplatu rozdílu cen vyplacených odpůrcem vzniká zaplacením výkupní ceny za vykoupěnou elektřinu z obnovitelných zdrojů od společnosti ENVA, které platí odpůrce ze svého majetku. Takto vynaložené plnění následně uplatňuje po navrhovateli v zákonném rozsahu v podobě rozdílu cen.

Výplata finančních prostředků odpůrci je nákladem navrhovatele podle § 28 odst. 1 zákona o POZE, které jsou navrhovateli hrazeny způsoby podle § 28 odst. 1 písm. a) až d) zákona o POZE.

Zákon o POZE stanoví povinnost odpůrci ze svého vykupovat elektřinu z obnovitelných zdrojů, tj. za vykupovanou elektřinu zaplatit její výkupní cenu. Zaplacením výkupní ceny vzniká odpůrci právo na výplatu rozdílu mezi výkupní cenou a hodinovou cenou. K výplatě tohoto rozdílu je povinen právě navrhovatel.

Navrhovatel poskytoval odpůrci finanční prostředky postupem podle § 13 odst. 2 zákona o POZE k plnění jeho povinnosti úhrady výkupní ceny za vykupovanou elektřinu podle § 10 odst. 2 zákona o POZE.

Poskytování těchto finančních prostředků ovšem nelze označit za plnění, která by se uskutečňovala v právním režimu bezdůvodného obohacení na straně odpůrce. K takovým závěrům nebyly v řízení zjištěny žádné podstatné skutečnosti. Navrhovatel pouze poskytoval odpůrci finanční prostředky pro plnění jeho zákonné povinnosti podle § 10 odst. 2 zákona o POZE.

Z celkové právní konstrukce zákona o POZE a úpravy právních vztahů s předmětem podpory výroby elektřiny formou výkupních cen podle § 10 a § 11 zákona o POZE vyplývá, že osoba povinně vykupujícího pouze prováděla úkony přikázané zákonem. Účelem jednání navrhovatele a odpůrce přitom bylo zajistit, že podporu formou výkupní ceny obdrží právě výrobce, a to za vyrobenou elektřinu. Toto je důsledek právní úpravy podle zákona o POZE, který vytvořil řetězec právních vztahů ohledně vyplácení podpory, jejímž konečným příjemcem je bezpochyby podle § 8 odst. 2 zákona o POZE výrobce elektřiny. Současně zákon o POZE vytvořil řetězec financování systému podpory, protože zákonem určené osoby k vyplácení podpory (OTE, a.s. nebo povinně vykupující) mají ze zákona právo na úhradu nákladů spojených s vyplácením podpory. Označovat povinně vykupujícího jako bezdůvodně obohaceného ve vztahu z bezdůvodného obohacení je velice problematické, protože povinně vykupující plnil zákonem uložené povinnosti a zákonem stanoveným způsobem následně obdržel kompenzaci vynaložených nákladů.

Výhradně ze skutečnosti, že výrobce čerpal za vyrobenou elektřinu formou výkupních cen spornou podporu v rozsahu 82 129 313,11 Kč, nelze dovozovat, že se odpůrce v tomtéž rozsahu bezdůvodně obohatil. Základním nedostatek takové úvahy navrhovatele je skutečnost, že odpůrce se o tyto finanční prostředky nikdy neobohatil.

Základním právním předpokladem vzniku povinnosti vydat bezdůvodné obohacení je přitom obohacení na úkor jiného. Pouze osoba, která se obohatila, je osobou pasivně věcně legitimovanou k vydání bezdůvodného obohacení sobě, která byla ochuzená.

Ze zjištěných skutečností, které strany sporu nerozporují, přitom vyplývá podstatná skutečnost, že požadované finanční prostředky se ve skutečnosti dostaly do dispozice společnosti ENVA. Takový faktický a právní výsledek byl přitom určený zákonem o POZE a jedná se o základní princip podpory výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie.

Odpůrce na těchto zákonem určených postupech nemohl v době vyplácení podpory nic změnit, protože nejednal o své vůli. Jednání v podobě vyplácení podpory formou výkupní ceny bylo odpůrci určeno zákonem a faktickým výsledkem jednání odpůrce byl neutrální dopad do majetkových hodnot odpůrce.

Tyto skutečnosti současně vylučují, aby se odpůrce ocitnul v postavení bezdůvodně obohaceného a byl tak v předmětném případě pasivně věcně legitimovaným účastníkem řízení.

V řízení se navrhovatel nepodařilo prokázat základní skutečnost obohacení odpůrce na úkor navrhovatele. Navrhovatel ve svých úvahách zcela ponechal stranou, že v případě požadavku na vydání bezdůvodného obohacení je třeba prokázat, že odpůrce je osobou, která se obohatila na jeho úkor. Navrhovatel přitom při vyčíslení bezdůvodného obohacení vycházel z vyčíslení podpory, kterou jako konečný příjemce obdržela společnost ENVA jako výkupní cenu, a nezohlednil přitom dostatečně, že to byla právě osoba výrobce, které se v důsledku právních vztahů nastavených zákonem o POZE zvýšily majetkové hodnoty o čerpanou podporu.

Požadované finanční prostředky v podobě podpory za vyrobenou elektřinu ve výši 82 129 313,11 Kč se v dispozici odpůrce ani neocitly, protože se jednalo o podporu odpůrcem vyplácenou výrobcí za vyrobenou elektřinu. Jak navrhovatel uvedl v žalobě, poté co odpůrce elektřinu vykoupí a výkupní cenu zaplatí výrobcí, vznikne odpůrci podle § 11 zákona o POZE oprávnění požadovat po navrhovateli úhradu rozdílu mezi výkupní cenou a hodinovou cenou; navrhovatel je tento rozdíl povinen odpůrci uhradit. Opět se jednalo o postupu stanovené zákonem vylučující volní jednání odpůrce a navrhovatele.

Podle žalobcem předložených podkladů navrhovatel skutečně vyplácel tento rozdíl ze svého majetku odpůrci v období od 1. ledna 2013 do 21. prosince 2018. Z této skutečnosti vyplývá, že odpůrce podporu za vyrobenou elektřinu vyplatil a následně uplatil vůči navrhovateli úhradu rozdílu mezi výkupní cenou a hodinovou cenou. Tímto způsobem bylo zajištěno, že povinně vykupujícímu budou zákonem stanoveným způsobem následně dorovnány finanční prostředky v podobě nákladů vynaložených s plněním povinně vykupujícího podle § 10 odst. 2 zákona o POZE.

Tato skutečnost rovněž vypovídá o tom, že odpůrce čerpal od navrhovatele finanční prostředky pro vyrovnání nákladů vyvolaných plněním zákonné povinnosti vykupovat elektřinu od společnosti ENVA. Výsledkem plnění ze strany navrhovatele potom bylo zajištění výdajové neutrality v majetkových poměrech odpůrce, kterému bylo zákonem uloženo vykupovat elektřinu na svoje náklady. Celý systém financování podpory upravený v § 28 zákona o POZE. Hrazení nákladů na podporu elektřiny a tepla bylo všem dotčeným subjektům, včetně činnosti povinně vykupujícího, hrazeno prostřednictvím operátora trhu z finančních zdrojů určených zákonem (§ 28 odst. 1 písm. a) až d) zákona o POZE).

Z těchto pravidel stanovených zákonem o POZE ohledně činnosti povinně vykupujícího a financování systému podpory elektřiny a plynu lze dovozovat, že odpůrce byl jako povinně vykupující v postavení osoby, která zákonem nastaveným způsobem podporu formou výkupní ceny vyplácela a následně vynaložené náklady uplatňovala vůči navrhovateli. Výsledkem byl nákladově neutrální stav v majetkových hodnotách odpůrce.

Tato skutečnost potom znemožnila, aby navrhovatel v řízení s úspěchem prokázal zvýšení majetkových hodnot na straně odpůrce. Jak bylo zjištěno v řízení, konečným

příjemcem finančních prostředků v podobě podpory byla společnost ENVA, pouze této osobě se majetkové hodnoty zvýšily v důsledku čerpání podpory za vyrobenou elektřinu.

Navrhovatel dovozuje pasivní věcnou legitimace odpůrce pouze z toho, že společnost ENVA byla příjemcem podpory v podobě výkupní ceny, přičemž licence společnosti ENVA byla zrušena. Tento názor navrhovatele ohledně pasivní věcné legitimaci odpůrce nelze na základě výše uvedeného považovat za správný.

Předpokladem vzniku právního vztahu z bezdůvodného obohacení je získání majetkové hodnoty jedním subjektem na úkor jiného, v jehož majetkových poměrech se tato změna projevila negativně. Pasivně legitimován je ten, jehož majetek se na úkor druhého neoprávněně zvětšil nebo u koho nedošlo ke zmenšení majetku, ač k tomu mělo v souladu s právem dojít. Jak bylo zjištěno, majetek navrhovatele se vlivem vyplacení rozdílu mezi výkupní cenou a hodinovou cenou zmenšil.

Z výše uvedeného vyplývá, že jediným, kdo získal majetkový prospěch za vyrobenou elektřinu by společnost ENVA.

Navrhovatel na základě vyúčtování rozdílu cen mezi hodinovou a výkupní cenou *de facto* přeposílal peněžní prostředky společnosti ENVA prostřednictvím odpůrce. Ten neměl vliv jak na výši vyplacené podpory, tak legálnost této podpory. Jeho prostřednictvím byly pouze peněžní prostředky přeposílány ke koncovému uživateli (společnost ENVA), jenž se bezdůvodně obohatil. Jenom společnosti ENVA tak vznikl majetkový prospěch.

Tvrzení navrhovatele směřující k založení pasivní věcné legitimace odpůrce je chybné i proto, že izolovaně akcentuje vztah mezi navrhovatelem a odpůrcem při úhradě nákladů na podporu elektřiny, přičemž ignoruje existenci dalších relevantních právních skutečností.

Navrhovatel v důsledku uhrazení částky ve formě rozdílu mezi výkupní cenou a hodinovou cenou byl na svém majetku sice zkrácen, avšak odpůrce není tím subjektem, který by byl povinován k vrácení čerpané částky, neboť odpůrce nezískal žádné majetkové hodnoty ze strany navrhovatele, které by zákon nepředpokládal. Tato skutečnost zřetelně vyplývá z příloženého podkladu podrobné vyčíslení navrhované částky, dle kterého navrhovatel na měsíční bázi zasílá finanční prostředky odpůrci odpovídající uplatňovaným výkupním cenám na základě množství elektřiny vyrobené ve FVE Křenovice.

Předložené důkazy vypovídají o tom, že předmětná částka byla poskytnuta sice navrhovatelem odpůrci, ale v rozsahu podpory formou výkupní ceny uplatněné společností ENVA. Odpůrce zde vystupuje jako spojovací článek mezi těmito dvěma subjekty bez reálné možnosti výplatu podpory ovlivnit.

Odpůrcem namítaný rozsudek Soudního dvora ze dne 21. března 1991 ve věci Itálie v. Komise, C-303/88, se vztahuje zcela k jiným subjektům (Komise proti Itálii oproti operátor trhu proti povinně vykupujícímu; neoprávněně čerpaná podpora oproti bezdůvodnému obohacení). Uvedený rozsudek tak nelze vztáhnout na předmětný spor.

Správní orgán se však naprosto ztotožňuje s tam uvedenou myšlenkou, že s ohledem na údajnou nejistotu totožnosti adresátů z napadeného rozhodnutí vyplývá, že podpora měla být zpětně získána od podniků, které z ní skutečně těžily. Jediný nabyvší majetkového prospěchu byla společnost ENVA a od ní tak mají být peněžní prostředky vymáhány. Je přitom odpovědností členského státu, aby zavedl odpovídající a efektivní nástroj, jak navrácení podpory procesně zajistit.

Vzhledem k tomu, že zákon o POZE neobsahuje odpovídající právní institut pro vrácení neoprávněně čerpané podpory, když aplikace § 51 zákona o POZE je podmíněná rozhodnutím o přestupku, je zjevném že využití institutu bezdůvodného obohacení je velice sporné,

vyžadující důsledné prokázání zákonem požadovaných skutečností podle § 451 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, resp. § 2991 občanského zákoníku, na uložení povinnosti bezdůvodné obohacení vydat.

Předpoklady vznik závazků z bezdůvodného obohacení musí být splněny v každém jednotlivém případě. Žalobce (navrhovatel) musí prokázat získání majetkového prospěchu fyzickou nebo právnickou osobou (obohaceným), „protiprávnost“ obohacení (nespravedlivý důvod), majetkovou újmu jiného subjektu (ochuzeného) a příčinnou souvislost mezi neoprávněným nabytím majetku obohaceného a majetkovou ztrátou ochuzeného. K podmínkám bezdůvodného obohacení se řadí i nedostatek zvláštní právní úpravy, vzhledem k principu subsidiarity (BÍLKOVÁ, J. *Bezdůvodné obohacení v novém občanském zákoníku. Komentář*. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2015, str. 8)

Získáním majetkového prospěchu je nabytí hodnot vyjádřitelných v penězích. Obohacení lze charakterizovat nejen jako zvětšení majetku, nýbrž i nenastoupení očekávaného snížení majetkového stavu. Ze strany odpůrce se prokazatelně neoprávněné zvýšení aktiv nekonalo. Nenastala ani situace nesnížení majetkového stavu, byť by správně mělo, když odpůrce plnil svoji zákonnou povinnost výkupu a následně čerpal kompenzaci vynaložených nákladů.

V tomto případě správní orgán neposuzoval vliv rozhodnutí o zrušení licence na výrobu elektřiny na řádnou existenci práva na podporu společnosti ENVA, protože za obohaceného byla označena jiná osoba, postrádající znak pasivní věcné legitimace ve vztahu bezdůvodného obohacení.

Protiprávnost materiálního prospěchu znamená způsob vzniku obohacení, který není právním řádem aprobován. Získání peněžité částky ze strany navrhovatele nemůže být považováno za nespravedlivý důvod, když toto oprávnění odpůrce a povinnost navrhovatele je *explicite* stanovena zákonem.

Navrhovatel dále neprokázal další ze základních předpokladů vzniku povinnosti k vydání bezdůvodného obohacení, a to příčinnou souvislost mezi bezdůvodným obohacením a majetkovou újmou ochuzeného. Vztah příčinné souvislosti mezi bezdůvodným obohacením a majetkovou újmou ochuzeného je dán tehdy, pokud je materiální ztráta ochuzeného následkem neoprávněného nabytí majetkových hodnot obohaceným (viz např. rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky, sp. zn. 21 Cdo 300/2001, ze dne 21. února 2002 nebo rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky, sp. zn. 25 Cdo 300/2009, ze dne 20. dubna 2011). Předpoklad příčinné souvislosti nebyl navrhovatelem prokázán, protože ochuzení navrhovatele v podobě poskytnutí finančních prostředků nemělo za následek obohacení odpůrce ani doplnění jeho majetku v důsledku předpokládaného ochuzení.

Předpoklad příčinné souvislosti musí v řízení prokázat navrhovatel, a to předložením patřičných důkazů. Takové důkazy navrhovatel v řízení nepředložil.

Správní orgán tak má za to, že navrhovatel v řízení neprokázal žádnými důkazy, že požadovaná částka představuje (neoprávněný) majetkový prospěch na straně odpůrce ve smyslu ustanovení § 451 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, resp. § 2991 nového občanského zákoníku.

Nezjištěný neoprávněný prospěch na straně odpůrce způsobil, že odpůrce není věcně pasivně legitimovaný ve vztahu z bezdůvodného obohacení.

5. Náklady řízení

Odpůrce v rámci podání ze dne 7. července 2019 uplatnil právo na náhradu nákladů správního řízení.

Zvláštní úprava pro sporné řízení je obsažena v § 141 odst. 11 správního řádu o pravidlu úspěchu ve věci.

Odměny advokátů za zastupování ve správním řízení upravuje vyhláška č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „advokátní tarif“).

Ve sporném řízení je stěžejní pravidlo podle § 141 odst. 11 správního řádu, podle kterého lze úspěšné procesní straně přiznat náhradu toliko účelně vynaložených nákladů.

Správní orgán odpůrci, resp. jeho zástupci, přiznal odměnu za úkony právní služby v podobě písemného podání ze dne 25. července 2019, podání ze dne 18. prosince 2019 (§ 11 odst. 1 písm. d) advokátního tarifu), a za převzetí a přípravu zastoupení (§ 11 odst. 1 písm. a) advokátního tarifu).

Podle § 6 advokátního tarifu platí, že výše mimosmluvní odměny se stanoví podle sazby mimosmluvní odměny za jeden úkon právní služby a podle počtu úkonů právní služby, které advokát ve věci vykonal. Podle § 10 odst. 1 advokátního tarifu se při zastupování ve správním řízení považuje za tarifní hodnotu částka 5 000 Kč a ve smyslu ustanovení § 7 bodu 3 advokátního tarifu sazba mimosmluvní odměny za jeden úkon právní služby z tarifní hodnoty přes 1 000 Kč do 5 000 Kč činí 1 000 Kč.

Ve svém souhrnu se tedy jedná o tři úkony právní služby oceněných sazbou 1 000 Kč bez DPH, celkem 3 000 Kč bez DPH.

Podle § 13 odst. 1 advokátního tarifu náleží advokátu náhrada hotových výdajů účelně vynaložených v souvislosti s poskytnutím právní služby, zejména na soudní a jiné poplatky, cestovní výdaje, poštovné telekomunikační poplatky, znalecké posudky a odborná vyjádření, překlady, opisy a fotokopie.

Podle § 13 odst. 4 advokátního tarifu platí, že nedohodl-li se advokát s klientem na jiné paušální částce jako náhradě výdajů na vnitrostátní poštovné, místní hovorné a přepravné, činí tato částka 300 Kč na jeden úkon právní služby.

Odpůrci, resp. jeho zástupci, tak byla přiznána odměna a náhrada hotových výdajů v celkové částce 3 000 Kč [dva úkony právní služby po 1 000 Kč podle § 11 odst. 1 písm. d) advokátního tarifu a jeden úkon právní služby po 1 000 Kč podle § 11 odst. 1 písm. a) advokátního tarifu ve spojení s § 10 odst. 1 a § 7 bodem 3 advokátního tarifu] a dále tří režijních paušálů ve smyslu § 13 odst. 4 advokátního tarifu. Celkem se tedy odpůrci přiznává odměna za zastupování a náhrada hotových výdajů v celkové částce 3 900 Kč.

Protože je advokát plátcem daně z přidané hodnoty, zvyšuje se tento nárok vůči státu o částku odpovídající dani, kterou je tato osoba povinna z odměny za zastupování a z náhrad hotových výdajů odvést podle zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů. Částka daně vypočtená dle § 37 a § 47 odst. 4 tohoto zákona činí 819 Kč (3x 273 Kč). Celková částka pro účely náhrady nákladů řízení tak činí 4 719 Kč.

6. Závěr

Správní orgán závěrem akcentuje, že odpůrce není osobou pasivně věcně legitimovanou, protože nebylo zjištěno jeho majetkové obohacení. Z výše uvedených zjištění vyplývá základní právní nedostatek podaného návrhu v podobně nedostatku pasivní věcné legitimace odpůrce.

Návrh proto musí být zamítnut pro nedostatek pasivní věcné legitimace na straně odpůrce.

Nedostatek pasivní legitimace má potom dle konstantní judikatury bez dalšího za následek, že navrhovatel nemůže být v daném řízení úspěšný (blíže např. rozsudek Nejvyššího soudu, sp. zn. 30 Cdo 3411/2016, ze dne 24. ledna 2017), kdy tato skutečnost je tedy důvodem pro zamítnutí návrhu.

Podle § 141 odst. 7 správního řádu platí, že rozhodnutím ve sporném řízení správní orgán návrhu zcela, popřípadě zčásti vyhoví, anebo jej zamítne, popřípadě ve zbylé části zamítne.

Energetický regulační úřad proto výrokem *i.* zamítl návrh, že společnost E.ON Energie, a.s., se sídlem F. A. Gerstnera 2151/6, 370 49 České Budějovice, IČO 26078201, je povinna zaplatit společnosti OTE, a.s., se sídlem Sokolská 192/79, 186 00 Praha 8 – Karlín, IČO 26463318, částku 82 129 313,11 Kč s úrokem z prodlení ve výši 9 % z částky 82 129 313,11 Kč od 19. listopadu 2018 do zaplacení, a to vše do tří dnů od právní moci tohoto rozhodnutí, se zamítá.

Dále Energetický regulační úřad výrokem *ii.* rozhodl o nákladech řízení uplatněných odpůrcem tak, že navrhovateli uložil povinnost uhradit odpůrci do tří dnů ode dne právní moci tohoto rozhodnutí náhradu nákladů řízení ve výši 4 719 Kč, a to k rukám právního zástupce odpůrce.

Poučení o opravném prostředku:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat rozklad k Radě Energetického regulačního úřadu do 15 dnů od jeho doručení, a to jeho podáním Energetickému regulačnímu úřadu.

Lhůta pro podání rozkladu se počítá ode dne následujícího po doručení rozhodnutí, nejpozději však po uplynutí desátého dne ode dne, kdy bylo nedoručené a uložené rozhodnutí připraveno k vyzvednutí.

Mgr. Michael Kujínek
oprávněná úřední osoba
oddělení sporných a schvalovacích řízení

Rozdělovník: OTE, a.s, prostřednictvím JUDr. Martina Klimpla
E.ON Energie, a.s., prostřednictvím Mgr. Davida Vosola, M.B.A.